

ПРОГРАМ РАДА МУЗЕЈА У ДОБОЈУ ЗА 2024. ГОДИНУ

УВОД

Музеј у Добоју је матична установа за простор 11 општина (Добој, Петрово, Станари, Теслић, Дервента, Модрича, Брод, Шамац, Вукосавље, Д. Жабар и Пелагићево), због до краја недефинисане мреже музеја у РС и потреба да се на одређеном простору изврше истраживање терена, у последњих 10-ак година врло често обављамо нашу дјелатност и изван оквира дефинисаног простора коју матична улога подразумијева, а што ће бити случај и у 2024. години. Ова пракса наше дјелатности на ширем подручју РС се вјероватно неће мијењати у скорије вријеме.

Комплекса улога Музеја се огледа у одјељењима археологије, етнологије и историје, те новим одјељењима историје умјетности и природњачког одјељења. Такође у могућности смо да од 2022. године у нашој установи обављамо одређене и конзерваторско-рестаураторске послове.

Комплексност подразумијева и начин финансирања, плате и дио програмских активности финансира Министарство просвјете и културе, материјалне трошкове и дио програмских активности град Добој, те различите институције и фондације које кроз нашу пројектну активност финансирају програме које се односе на културну/музејску дјелатност, па ће у зависности од висине обезбјеђених средстава, као и сваке године, зависити и обим реализације наших пројеката у 2024. години.

Природњачко одјељење већ је добило форму једног правог музејског одјељења и промоција истог ће бити кроз један изложбени концепт у 2024. години.

Новоформирано одјељење историје умјетности тек треба да се развија, и у том смислу планирана је аквизиција нових умјетничких дјела у наредној години.

Такође, наглашавамо и послове на археолошким истраживањима која Музеј у Добоју спроводи неколико година на средњовјековним манастирима, а које се настављају и проширују у 2024. години. Резултати ових истраживања имају капиталну стручно/научну вриједност.

Промоција реализованог Центра за нематеријално културно наслеђе сјеверо-истока РС у оквиру Музеја у Добоју, који би послје скоро деценију рада кустоса етнолога на истраживању и документовању ових облика нашег наслеђа планиран да буде представљен јавности кроз комплекснији изложбени концепт и знатну радионичку активност.

Континуирану добру посјећеност Музеја, настојаћемо да одржимо и унаприједимо кроз реализацију неколико различитих презентацијских облика и вјерујемо да ће посјећеност садржајима које Музеј нуди бити на висини од око 10.000 посјетилаца.

ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА АРХЕОЛОГИЈУ

КОНЗЕРВАТОРСКО-РЕСТАУРАТОРСКИ РАДОВИ

Конзервација металних налаза из манастира Папраћа и локалитета Црквина у Добрунској Ријеци који су ископани током истраживања 2023. године. Реконструкција и рестаурација средњовјековног ламеларног оклопа са добојске тврђаве, откривеног приликом археолошких истраживања економског објекта 2015. године. Обиман посао представља наставак конзервације бронзанодобских урни са локалитета Грабовица, Подновље и Липље. План је након конзерваторских радова организовати изложбу са пратећом стручном публикацијом.

Планирана је набавка опреме за складиштење и чување археолошког материјала као што су пластичне и/или картонске кутије, безкиселински папир, кесице итд. За потребе публиковања материјала биће неопходно ангажовање спољног сарадника, техничког цртача за израду одговарајућих илустрација.

ИСТРАЖИВАЧКЕ АКТИВНОСТИ

Највећи дио археолошке колекције прикупља се истраживачким теренским радом, односно археолошким ископавањем. У току наредне године планирани су наставци систематских археолошких истраживања на локалитетима манастира Возућа и Папраћа. Музеј у Добоју започео је први велики пројекат археолошких истраживања средњовјековних и ранонововјековних манастира сјеверне и сјевероисточне Босне, пројекти су финансијски подржани од стране Епархије зворничко-тузланске и Митрополије добро-босанске. Додатна средства планирају се прикупити преко Министарства културе и информисања Републике Србије и конкурса за културу срба у иностранству, конкурса за заштиту културног наслеђа Министарства просвјете и културе РС, Секретаријата за вјере владе РС и музејским средствима. Манастир Папраћа истраживан је током ове године и планиран је наставак систематских ископавања на простору манастирске порте, тј. западног конака. Пронађени археолошки материјал свакако постаће и дио музејске поставке која ће употпунити наше спознаје о религијском животу предметног простора. У складу са финансијским средствима планиран је и почетак првих археолошких ископавања у манастиру Возућа. Прве археолошке кампање биће фокусиране на простору конака, односно манастирског обзиђа који су данас релативно добро назначени у конфигурацији терена. Планиран је наставак археолошких истраживања локалитета Пећина под липом, палеолитски локалитет од посебног значаја за Републику Српску са остацима пећинске умјетности. Пројекта се реализује у сарадњи са Универзитетом у Тубингену. Теренске активности се реализују у мјесецу мају 2024. године. За ову годину планирана су и завршна археолошка истраживања на локалитету Црквина у Добрунској Ријеци.

Такође наставља се пројекат рекогносцирања, односно проспекције терена ради утврђивања постојања нових локалитета и евиденција стање предходно откривених. Акценат је стављен на подручје Града Добоја и дијелове сусједних општина (Теслић, Модрича и Шамац). У предходном периоду откривен је већи број нових локалитета, углавном из праисторијског периода, док су утврђене и одређене намјерне деструкције на појединим налазиштима.

С обзиром да депо археолошког одјељења посједује посебно велику колекцију антрополошког, односно коштаног материјала планирано је ангажовање спољног сарадника физичког антрополога ради обраде материјала. Са израдом антрополошког извјештаја створили би се услови да се ослободи дио простора, а антрополошки материјал након обраде врати у цркве и манастире. Такође ово би омогућило и израду публикације, семинаре и пратећу изложбу о процесу обраде средњовјековних скелета. Планирано је и предавање антрополога на тему реконструкције живота у средњем вијеку на подручју добојске регије.

ИЗЛОЖБЕНЕ АКТИВНОСТИ

Планирано је организовање изложбе посвећене завршетку археолошких истраживања манастира Удрим.

ИЗДАВАЧКЕ АКТИВНОСТИ

Двије публикације планиране су за наредни период. Прва је монографија музејског савјетника др Александра Јашаревића „Жене с коридора: статус и мобилност жена у жељезном добу сјеверне Босне“ резултат докторске дисертације.

ОТКУП ГРАЂЕ

Поред прикупљања материјала кроз истраживачке процесе, откуп је важан начин прибављања предмета од посебне културно-историјске важности. Сваке године археолошка збирка богатија је за пар предмета који пристигну откупом. Па је тако и ове године планиран откуп предмета.

ПРЕЗЕНТАЦИЈА

Водитељ одјељења планира да кроз учешће на конференцијама, семинарима и научним скуповима презентује досадашња археолошка открића и презентује покретну баштину из Музеја. Планиране су презентације на редовним скуповима Српског археолошког друштва, учешће у научним скуповима у иностранству и предавања по позиву.

Етнолошко одјељење

Рад етнолошког одјељења од 2010. године фокусиран је на истраживање нематеријалног културног наслеђа (НКН) гдје је кустос етнолог обављао и функцију главног координатора за истраживање и презентацију НКН на подручју цијеле РС и БиХ. То је резултирало да осам елемената НКН буде уврштено на Листу НКН РС са подручја које Музеј својом дјелатношћу покрива, а један на Унескову Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства. Комплетан 13-огодишњи рад је резултирао и формирањем Центра за НКН сјеверо-истока Републике Српске, односно простор дјеловања Музеја у Добоју.

У првој половини 2024. године (април/мај) планирано је отварање Центра, а који подразумијева изложбени простор у којем је већ представљено 10 елемената НКН, и гдје ће сваки нови регистровани елемент бити уврштен на изложбу, и радионички простор у којем ће се на годишњем нивоу реализовати неколико различитих радионица за дјецу и одрасле, а које су везане за НКН нашег подручја. Због уређења депоа за документацију Центра, које би требало бити готово до фебруара 2024. године, изложба која је требала бити реализована крајем 2023, помјера се са свечаним отварањем након завршетка уређења депоа, односно прољеће 2024. године. Очекујемо да ће нова изложба у оквиру сталне поставке допринијети и знатно већој посјећености Музеја у сљедећој години. Изложбу ће пратити и публикација истог назива као и изложба „Нематеријално културно наслеђе сјеверо-истока РС“, књига 1. Обзиром да ће се документација о новим елементима константно прикупљати, елементи кроз изложбу приказивати, а све ће то бити праћено и новим штампаним издањима, те ће зато књига бити нумерисан бројем 1.

Теренска истраживања на подручју 11 општина биће такође усмјерена на истраживање облика НКН, са акцентом на најугроженије елементе овог крхког дијела нашег наслеђа. Кроз истраживања, а послије и презентацију, настојаће се да носиоци ове врсте нашег наслеђа буду што видљивији за јавност, како би постали и елементи могући за туристичку валоризацију, а кроз то и добит коју би сама заједница имала, а све у циљу очувања наше баштине. Ово је и један од главних мотива оснивања Центра за нематеријално културно наслеђе сјеверо-источне Републике Српске.

Главни дио матичних активности етнолошког одјељења Музеја у Добоју, биће стручна помоћ у реализацији сталне музејске поставке музејске збирке у Дервенти, а која функционише при Народној библиотеци „Бранко Радичевић“.

Главни музеолошки послови односиће се на ревизију музејске грађе етнолошког одјељења којег чине неколико хиљада предмета и докумената, а која је по законској регулативи посао који се обавља сваких 10 година. Послови ревизије би требало да буду завршени до краја 2024. године.

ПРИРОДЊАЧКО ОДЈЕЉЕЊЕ

Природњачко одјељење планира да у 2024. години реализује сљедеће активности:

- теренска истраживања
- тематску изложбу
- радионица
- допуна збирки
- ревизију музејске грађе
- редовни послови кустоса

Теренска истраживања

Теренска истраживања која подразумијевају рекогносцирање терена, прикупљање података и материјала су један од основних задатака природњачког одјељења. Ова истраживања су планирана за прву половину године, односно у прољеће. Наставиће се са миколошким истраживањима на подручју Крњина, Требаве и Озрена ради прикупљања података и фотографија, које ће се користити за тематску изложбу. У августу мјесецу 2023. године, у трајању од 5 дана одржан је научно-истраживачки камп на Озрену у којем је учествовао и кустос биолог из нашег музеја. Због величине терена није се могло све истражити у тих 5 дана, те је договорено да се одржи и други камп у мају мјесецу 2024. године. Циљ овог кампа је да се утврди нулто стање на терену, да би се знало којим природним богатством и биодиверзитетом располажемо на планини Озрен. Током овог кампа у Горанском језеру је пронађена једна врста водоземца *Triturus macedonicus*, који је ендем Балканског полуострва. Популација у Горанском језеру је најзападније пронађено станиште ове врсте. Популација је бројна и стабилна, те је треба пратити и очувати. За праћење популације овог тритона потребно је набавити врше за ловљење, прах за успављивање и другу неопходну опрему, да би се могла извршити морфометријска мјерења и безбједно враћање јединки у воду.

Тематска изложба

Природњачко одјељење активно ради на реализацији тематске изложбе „Свијет гљива у музеју“. Циљ ове изложбе је да привуче све заинтересоване посјетиоце који желе да науче више о гљивама, да упознају разлике између јестивих и њима сличних отровних гљива. Током 2023. године припремљени су препарати тј. модели гљива, а тренутно је фокус на стручном каталогу за изложбу. Изложба ће бити реализована у посебној просторији за изложбе у музеју, коју треба уредити. Потребно је припремити пратеће паное и одговарајући мобилијар. Планирано је да изложба буде отворена у периоду око датума обиљежавања славе града Добоја.

Радионица

Послије отварања тематске изложбе „Свијет гљива у музеју“, планирано је да се са ученицима основних школа одраде радионице. Радионица је осмишљена да последије предавања кустоса, ученици од пластелина моделују гљиве са освртом на детаље код појединих врста, а који их разликују од других гљива. На тај начин ученици ће кроз креативан и практичан рад научити да разликују поједине врсте гљива.

Такође, планирано је упућивање позива свим школама које гравитирају Добоју да се одређени часови из биологије 7 разреда могу одржати кроз радионички тип у Музеју. Јер теме риба, водоземаца и змија које се у том разреду обрађују на пријемчив начин знање могу да усвоје у просторијама Музеја у оквиру сталне поставке. По истом основу планиране су и радионице у неким сеоским школама са којим се постигне договор, гдје би кустос ову изложбу направио мобилном те би одређени садржаји из сталне поставке могли кроз радионице бити приказани и доживљени и међу ђацима који ријетко имају прилику да посјете Музеј.

Допуна збирки

Планирано је да се збирке природњачког одјељења допуне материјалом прикупљеним на терену, али и откупом сувих препарата. Ако се укаже прилика да се откупи препарирана лисица, јазавац, куна или ласица, да се употпуни шумско станиште у сталној поставци.

Ревизија музејске грађе

По Закону о музејској дјелатности бр. 112/21, по члану 9. став 15, члану 23. став 1 и члану 24. став 2, планирано је да се изврши редовна ревизија музејске грађе, која се по закону ради на сваких 10 година. Ревизија ће се извршити до краја 2024. године.

Редовни послови кустоса

Поред наведених активности које су планиране за 2024. годину, ту су и редовни послови, који подразумијевају обраду и конзервацију материјала, инвентарисање, пријем организованих посјета музеју, информисање јавности и др.

Историјско одељење

Предвиђеним планом и програмом Музеја, историјско одељење је планирало да обави следеће активности у 2024 години:

Стручни музеолошки рад

Редовни музеолошки послови на прикупљању, сређивању, смјештају, заштити, смјештају музејског материјала. По Закону о музејској дјелатности објављен у Службеном гласнику број 112/ XXX, по члану 9. став 15, члан 23. став 1 и члан 24. став 2 планирано је да се изврши ревизија музејске грађе, која се по закону ради сваких 10 година. Планирано је да се са ревизијом крене од фебруара 2024 године. Историјско одељење има 7 збирки (збирка архивско-мемоарске грађе, збирка фотографије, збирка оружја, опреме и других предмета, збирка штафета, ордења и плакета, збирка штампе и диплома, збирка старих рукописа, збирка плаката) са проценом да се у збиркама налази преко 5785 предмета. По плану ревизија би требало да се заврши до краја 2024. године. Такође је планирано да се у току дијела ревизије збирке фотографије почне са дигитализацијом фотографија, јер нам то препоручује и закон о музејској дјелатности члан 9 став 12., као и да се почне са реинвертизацијом музејске грађе почевши од збирки штампе и штафета. Планирана је конзервација најугроженијег музејског материјала, као и заштита експоната у сталној поставци. Такође је планирано и откуп музејског материјала у складу са потребама Музеја.

Истраживачки рад (рекогностација терена)

Истраживање на теме:

- Старе добојске породице између два свјетска рата
- Цивилне жртве рата добојске регије 1992-1995 година
- Стара гробља на подручју које покрива Музеј у Добоју

Успостављање мреже сарадника на терену.

По Закону о музејској дјелатности објављен у Службеном гласнику број 112/ XXX члан 48. став 3 и члан 52. Музеј у Добоју је матични Музеј за подручје регије Добој. У складу са наведеним планиран је и научно-стручни односно истраживачки рад, рекогностација терена који покрива Музеј у Добоју. Планирано је да се изврши посјета Спомен- собама из протеклог рата (1992-1995), да се приступи документацији, оствари увид у документацију и попише документација. На подручју регије Добој имамо 6 Спомен- соба. Циљ овога рада је да се у скорије вријеме формира нови фонд Отаџбинског рата, такође да се попишу имена страдалих цивилних жртава у граду Добоју. Рекогностација терена би требало да се обави од априла до јуна мјесеца које би обухватило 3 Спомен- собе. Такође

у склопу овога рада планирано је рад у Архиву у Добоју и прегледу документације из периода 1990 – 1996, као и рад на документацији у Центру за истарживање рата, ратних злочина и несталих цивила из претходног рата. У будућности је планирано да се поједини предмети од изузетног значаја за Отаџбински рат нађу и у сталној поставци.

Изложбени рад

Планирано је да у сарадњи са Музејом Републике Српске из Бањалуке да у Музеју у Добоју отворимо гостујућу изложбу *Орао, Лав и Крин* почетком мјесеца септембра. Изложба је посвећена средњовјековним владарским династијама (Котроманићи, Златоносовићи, Павловићи итд).

Педагошки рад

У склопу редовних музејских активности планиран је и педагошки рад са дјецом предшколских, основних и средњих школа, односно посјете школске дјеце Музеју, као и стручних екскурзија из околних градова Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине.

Такође је планирано у сарадњи са професорима историје из Гимназије, средњих стручних и основних школа радионице на историјске теме у складу са наставним планом и програмом у школама. Радионице би биле организоване на теме Првог, Другог свјетског рата и развој социјалистичке Југославије помоћу предмета који се чувају у Музеју. Ученицима би се пружила могућност бољег и конкретнијег разумјевања времена у коме су се десили одређени догађаји и настали одређени предмети. Такођи би ученици могли да разумију зашто се неки догађај/ дешавање десило баш у њиховом граду.

Остали послови

Промоција и афирмација историјске дисциплине везано за значајније историјске догађаје и личности, који су битне за сам град Добој. Учешће у реализацији других послова који произилазе из функције матичности Музеја у Добоју.

Умјетничко одјељење

Ово, новоформирано одјељење, је кроз поклон вајара Драге Хандановића већ заступљено у сталној поставци. Тренутно је изложено 40 дијела, а у 2024. години је планирано да се у просторије Музеја пренеси и осталих 60 комада артефаката. Након враћања са породичног одсуства и полагања стручног испита, кустос за умјетничко одјељење ће бити задужен за ширење одјељења кроз аквизицију умјетничких дјела, те сарадњу са искусним али и умјетницима које тек треба да се афирмишу, како би кроз рад одјељења њихов рад био знатно видљивији, а чиме би смо свакако оплеменили нашу средину.

Финансијски показатељи

Функционисање Музеја у Добоју покрива се кроз финансије из различитих извора. Плате радницима и средства за матичност обезбјеђује Министарство просвјете и културе Републике Српске. Материјалне трошкове и дио програмских активности покрива град Добој, и дио програмских активности се обезбјеђује кроз учешће у пројектима које подржавају институције и фондови намијењени за финансирање културне, односно музејске дјелатности.

Музеју као институцији, са проширеном зградом површине око 1200м², за основно функционисање (комунални, комуникациони, режијски и трошкови енергије), рачунајући и трошкове рада УО, а без икаквих улагања у програмске активности, неопходно је нешто више од 50.000 КМ

Не рачунајући плате запослених планирани буџет за реализацију планираних активности у 2024. години:

Град Добој	96.500 КМ
Министарство просвјете и културе Републике Српске	7.000 КМ
Министарство културе и информисања у Влади Србије	4.000 КМ
Секретаријат за вјере у Влади РС	6.000 КМ
Митрополија дабро-босанска и Епархија зворничко-тузланска	20.000 КМ
Министарство цивилних послова БиХ	10.000 КМ
УКУПНО:	143.500 КМ

Свакако се подразумијева да ће ниво реализације програма рада директно зависити од висине обезбијеђених средстава у 2024. години.